

Motion till riksdagen

1989/90:A716

av Lars Werner m. fl. (vpk)

Sex timmars arbetsdag

Sex timmars arbetsdag med full lön behövs nu

Under 1989 avslutade arbetstidskommittén sitt arbete. Resultatet av kommitténs arbete och avsaknaden av förslag till en daglig betald arbetstidsförkortning är nedslående. Besvikelsen är stor bland kvinnogrupper och kvinnoorganisationer som sedan länge drivit kravet på en daglig arbetstidsförkortning. I takt med den ökande utbrändheten och de ökande arbetsskadorna på arbetsmarknaden främst bland kvinnorna, borde arbetstidskommitténs majoritet insett nödvändigheten av att införa sex timmars arbetsdag.

Inför 1990-talet kommer sextimmarsdagen att bli den stora kvinnofrågan och även den stora frågan i arbetslivet. Nu behövs ett beslut om en plan för genomförandet av sextimmarsdagen under 1990-talet. Sextimmarsdagen skall införas med full lönekomensation för låg- och mellanlönegrupperna enligt vpk:s uppfattning.

Sextimmarsdagen är nödvändig för att ...

- * många barn i dag far illa. Barnen har längre arbetsdag än de vuxna. Skall barn få chansen att umgås mer med sina föräldrar är lösningen en daglig arbetstidsförkortning.
- * en förkortning av arbetsdagen ger högre livskvalité. Det skulle ge en möjlighet för människor att förkovra sig genom utbildning, omskolning och fortbildning. Det skulle också ge människor chansen till ökad avkoppling och rekreation för att kunna möta vardagens ökande bördor. Det skulle ge människor mer ork för meningsfull aktivitet i föreningslivet, i det fackliga arbetet och i politiken
- * det skulle minska den belastning som många kvinnor i dag upplever genom dubbelarbetet; ansvaret för barnen, kontakterna med barnomsorg och skola, klädvård, matinköp, städning, diskning, tvättstugan, planering av hushållsekonomin, godnattsagoläsning och det egna yrkesarbetet
- * många yrkesverksamma kvinnor arbetar deltid för att de inte hinner eller orkar arbeta heltid. De har på eget initiativ gått ned till sex timmars arbetsdag trots löneavdrag. För många lågavlönade kvinnor skulle sextimmarsdagen innebära ett välbehövligt löneyft.

* det skulle möjliggöra för kvinnor att delta i arbetslivet på samma villkor som männen. I dag är heltidsarbete med egen försörjning oftast omöjligt att kombinera med ansvar för hem och familj.

Mot. 1989/90
A716

Ingen förkortning utan omfördelning

En övergång till sex timmars arbetsdag under 1990-talet är en strukturell reform, där arbetstiden skulle jämnas ut mellan olika grupper i samhället. Om det samlade antalet förvärvstimmar fördelades jämnt över befolkningen i de produktiva åldrarna skulle det innebära ungefär sex timmars arbetsdag per person, trots införande av en sju veckors semestervecka.

Arbetstiden är idag snett fördelad över befolkningen; en del människor arbetar många timmar med mycket övertid, andra (oftast kvinnor) arbetar deltid och en del står helt utanför arbetsmarknaden. Arbetstiden kan alltså omfördelas, spridas mer jämnt över olika grupper.

En tidsplan måste nu tas fram för en successiv nedtrappning av arbetstiden och för införandet av sex timmars arbetsdag inom en tioårsperiod.

Omställningsproblemen är hanterbara

En allmän och planerad arbetstidsförkortning kräver i många sektorer en förändrad arbetsorganisation. En sådan förändring är välbehövlig. En arbetstidsförkortning driver fram en ökad produktivitet. Inte genom ökad arbetstakt utan genom en effektivare organisation som bättre tar tillvara kompetens och engagemang hos de anställda.

Det är utan tvivel så att en så omfattande reform som sex timmars arbetsdag kommer att innebära stora omställningsproblem för samhället. Det är därför viktigt att arbetet med reformen snarast påbörjas. I vissa kommuner har detta arbete redan påbörjats. I Kiruna har sex timmars arbetsdag med full lönekompensation införts inom hemtjänsten. I några kranskommuner runt Stockholm har en arbetstidsförkortning i vissa delar av vården genomförts. Det är nödvändigt att detta arbete byggs ut.

På allt fler kvinnliga arbetsplatser i landet, inte minst inom den offentliga sektorn, säger personalen upp sig på grund av dåliga arbetstider och arbetsförhållanden. Genom en förkortad arbetsdag med full lön förbättras arbetsförhållandena och personalomsättningen och bristen på personal kan minska, vilket både kommunerna tjänar ekonomiskt på och brukarna gynnas av.

Allmän välvilja och vackra ord räcker inte ...

I över tio års tid har kvinnor och män i sina fackliga och politiska organisationer aktivt drivit kravet om en förkortning av arbetstiden till sex timmars arbetsdag. De har mötts med allmän välvilja, men också av varierande förklaringar till varför det just nu inte är möjligt att besluta om en arbetstidsförkortning.

De socialdemokratiska och fackliga ledningarna är välvilliga till avlägsna mål om sex timmars arbetsdag men avvisar varje konkret förslag till en daglig förkortning av arbetstiden.

Vpk avvisar alla försök att leda in arbetstidsfrågan i en återvändsgränd. Vad som behövs är en förkortning av arbetstiden till sex timmars arbetsdag. Arbetarrörelsen måste samlas till ett gemensamt agerande. Sex timmars arbetsdag får inte fuskas bort genom att kortsiktiga vinstintressen får avgöra arbetstidsformerna i framtiden. Sex timmars arbetsdag handlar om vilken samhällsutveckling arbetarrörelsen vill befrämja. Jämlikhets- och rättviseideologin borde segra i hela arbetarrörelsen. Det avgörande är att stoppa flexibla och konjunkturanpassade arbetsformer och börja en snabb utveckling mot sex timmars arbetsdag. Börja avvecklingen av åttatimmarsdagen redan nu.

Kortare arbetsdag i kombination med begränsning av övertiden

En förkortning av arbetstiden ska givetvis kombineras med en kraftig begränsning av övertiden. Övertidsuttaget motsvarar i dag hela den öppna arbetslösheten. Redan nu bör övertiden begränsas till högst 50 timmar per år bl.a. för att begränsa flexibla och konjunkturanpassade arbetstider.

Kortare arbetsdag kräver beslut nu

Samhällsdebatten angående framtidens arbetstider rör sig för tillfället mest om arbetskraftsbristen och att vi borde arbeta mer respektive flexibiliteten till individuella behov.

Men problemet kanske inte är att vi arbetar för litet utan tvärtom. Det finns forskare som menar att vi borde arbeta kortare tid och att det skulle bli samhällsekonomiskt lönsamt med en arbetstidsförkortning.

I samhället finns outnyttjade resurser av mänsklig arbetskraft – bland invandrare och flyktingar, bland de handikappade, hos en viss del av förtids- och ålderspensionärer, hos de hemarbetande som önskar komma ut i arbetslivet, hos de öppet arbetslösa, hos dem som omfattas av arbetsmarknadspolitiska åtgärder osv.

Många produktionsprocesser och servicebehov kräver dygnet-runt-verksamhet. Detta ger inte utrymme för någon flexibilitet till individuella behov utan schemalaggningen sker i samverkan med arbetskamrater.

Så länge de arbetande inte i kraft av sitt ägande av produktionsmedlen eller på annat sätt har inflytande över sitt arbete är man också beroende av ägarnas och de beslutandes vilja.

Valet i arbetstidsfrågan står mellan att gynna individuella lösningar som gynnar den starke eller att välja generella lösningar, som värnar om alla. Skall en daglig arbetstidsförkortning genomföras krävs beslut NU. I annat fall kommer SAF och storfinansen att helt genomföra sina arbetstidsformer, flexibilitet och konjunkturanpassade arbetstider.

Jämlikhet mellan man och kvinna, sysselsättning, fördjupad demokrati, tid för barn och äldre, tid för kultur och fritid, en rättvis fördelning, stopp för utslagning m m kräver en förkortad arbetsdag till sex timmar. Planen för 1990-talet måste göras nu.

Hemställan

Mot. 1989/90

A716

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär en plan för minskning av arbetsdagen till sex timmar,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till begränsning av flexibla och konjunkturpassade arbetstider,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till begränsning av övertiden till högst 50 timmar per år.

Stockholm den 18 januari 1990

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Maggi Mikaelsson (vpk)

Jan-Olof Ragnarsson (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Karl-Erik Persson (vpk)